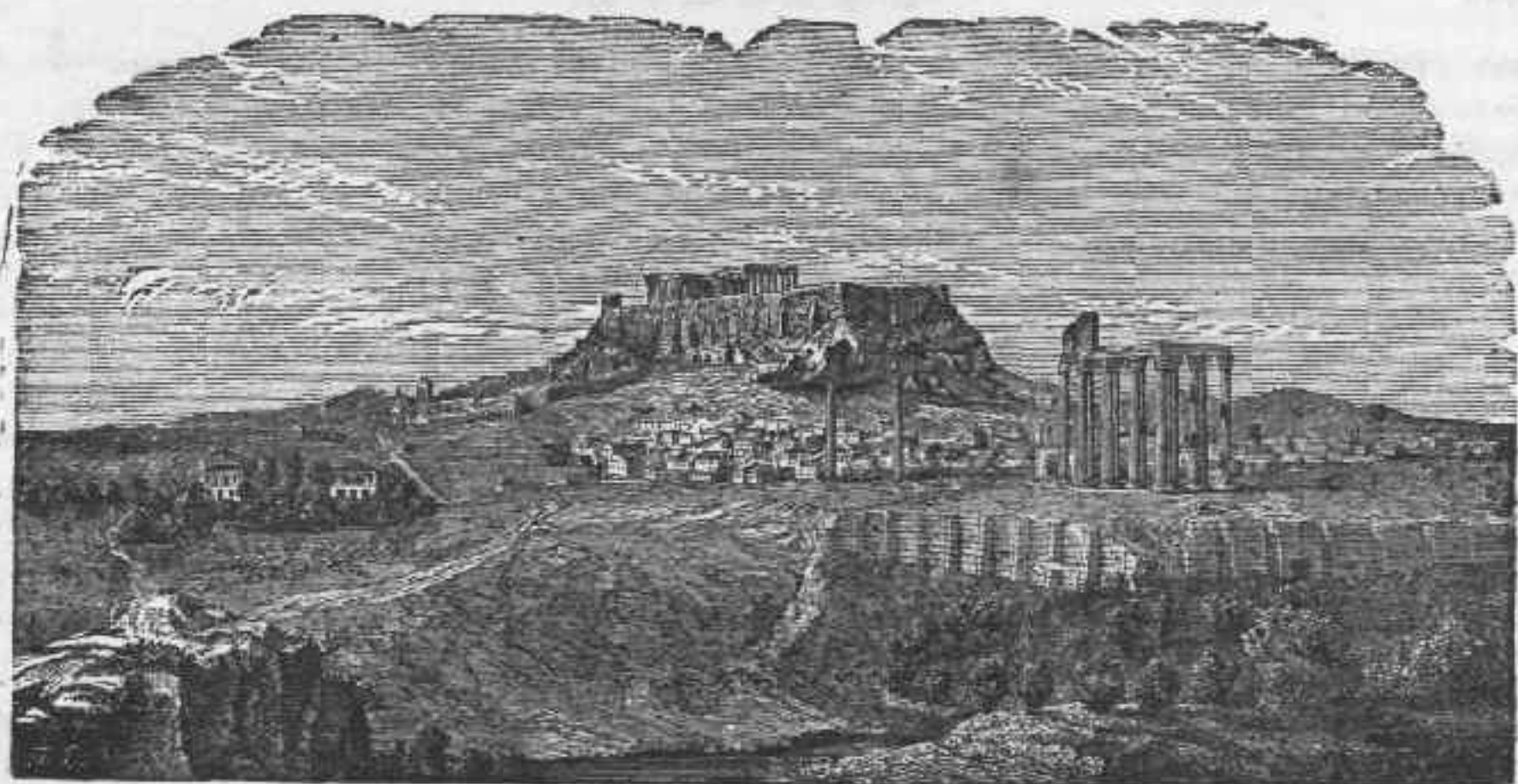

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΜΑΡΤΙΟΥ, 1870.

ΤΟΜΟΣ Κ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 479

ΠΛΑΤΩΝΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΦΙΛΗΒΟΣ.

(Συνέχ. ἴδε φυλλ. 477.)

ΤΜΗΜΑ Γ'.

(Σελ. 20. Β'. — 22 Ε'.)

Τὴν στιγμὴν ταύτην θεὸς τις ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην μου, προοιμιάζεται ὁ Σωκράτης, λόγους τινὰς οὕς πάλαι ποτὲ κατ' ἄνθρωπον ἢ καὶ ἐγρηγορώς ἤκουσα, ὅτι οὔτε ἡ ἡδονὴ οὔτε ἡ φρόνησις εἶναι τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ἄλλο τι τρίτον διάφορον καὶ κάλλιον ἀμφοτέρων. Ἐάν λοιπὸν τοῦτο νῦν ἀποδειχθῇ ἡμῖν ἐναργῶς, ἡ ἡδονὴ οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ πλέον ἐλπίδα τῆς νίκης· διότι τὸ ἀγαθὸν ἂν ᾖ ἢ καὶ τι κάλλιον τῆς ἡδονῆς, ἔπεται ὅτι οὐκέτι μετ' αὐτῆς συνταυτίζεται. Ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη τὸ ἀγαθὸν νὰ ἔχῃ τρία χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα, νὰ ᾖ τέλειον παρέχον εἰς τοὺς κοινωνοῦντας αὐτοῦ πλήρη καὶ ἐντελὴ εὐδαιμονίαν, αὐτάρκες μηδενὸς ἐτέρου προσδεόμενον συμπληρώματος, καὶ αἰρετὸν τοῖς πᾶσι θηρεύμενον ὑπὸ παντὸς γνωστικοῦ ὄντος, ἐπισπεύδοντος τὴν κτήσιν αὐτοῦ, καὶ οὐδαμῶς φροντίζοντος περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων πλὴν τῶν μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ διηνεκῶς συναπτομένων. Ἄν λοιπὸν ὁ ἕτερος ἐκ τῶν βίων τούτων, εἴτε ὁ τῆς ἡδονῆς, εἴτε ὁ τῆς φρονή-

σεως ᾖ τὸ ἀγαθόν, ἀνάγκη πᾶσα αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν θεωρούμενος, μήτε τῆς φρονήσεως ἀναμιγνυμένης ἐν τῷ τῆς ἡδονῆς βίῳ, μήτε τῆς ἡδονῆς ἐν τῷ τῆς φρονήσεως, νὰ ἐκπληροῖ τοὺς τρεῖς προεκτεθέντας ὁρους, νὰ φέρῃ μεθ' ἑκαστοῦ τὰ τρία προμνημονευθέντα γνωρίσματα. Ὑποθετίσθω πρῶτον ὁ τῆς ἡδονῆς βίος ἁμικτος φρονήσεως. Ὁ τοιοῦτος βίος εἶναι ἄρα γε τέλος αὐτάρκης καὶ αἰρετός; Ἐάν σὺ, ὦ Πρώταρχε, διάγῃς μὲν ἅπαντα τὸν βίον ἐντροφῶν ἐν ταῖς μεγίσταις ἡδοναῖς, ἀλλὰ στερεῖσαι νοῦ καὶ μνήμης καὶ ἐπιστήμης καὶ ὀρθῆς κρίσεως, καθόλου δὲ πάσης συνειδήσεως, δὲν ἔπεται ἀναγκαίως ν' ἀγνοῇς αὐτὸ τοῦτο ἂν δηλ. αἰσθάνεσαι χαρὰν ἢ μὴ; Καὶ βέβαια ὡσαύτως στερούμενος μνήμης δὲν εἶναι ἀνάγκη μήτε νὰ ἐνθυμῇσαι ὅτι ἔχαιρες ἄλλοτε, μηδὲ νὰ ὑπολείπηταί σοι εἰς τὸ ἐξῆς ἡ ἐλαχίστη μνήμη τῆς ἡδονῆς ἣν ἐν τῷ παρόντι αἰσθάνεσαι; Πρὸς δὲ στερούμενος ὀρθῆς κρίσεως πῶς δύνασαι νὰ κρίνης ὅτι χαίρεις καθ' ἣν στιγμὴν πράγματα χαίρεις; ἢ ἄμοιρος ὦν συλλογισμοῦ, νὰ συμπεράνης ὅτι θέλεις χαρὴν ἐν τῷ μέλλοντι; Ὅθεν ζωὴ ὀλοτελῶς περιοριζομένη εἰς τὴν στιγμιαίαν ἡδονὴν μηδαμῶς μετέχουσα νοῦ καὶ φρονήσεως δὲν εἶναι ἀνθρωπίνη, ἀλλ' ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ ὀστρακοδέρμου ἢ τοῦ ζωοφύτου.

Ἡ αὐτὴ δὲ αὕτη παρατήρησις ἰσχύει καὶ περὶ τοῦ

βίου τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φρονήσεως ἀμίκτου ὄντος ἡδονῆς καὶ λύπης. Καὶ τῶντι τίς ἐξ ἡμῶν θὰ ἐδέχετο νὰ ζῇ πλήρης φρονήσεως καὶ νοῦ καὶ ἐπιστήμης καὶ μνήμης, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ μὴ μέτῃ παντάπασι μῆτε ἡδονῆς μῆτε λύπης, ἀλλὰ νὰ διάγῃ τὸ παράπαν ἀπαθὴς τῶν τοιούτων αἰσθημάτων; Ἐκ τούτων οὖν συνάγεται ὅτι οὐδέτερος ὁ βίος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν εἶναι τέλος, αὐτάρκης καὶ αἰρετός, ἐπομένως δὲ οὐδέτερος ἔχει τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ ἐξ ἀμφοτέρων σύμμικτος. Νομίζω λοιπὸν, προσθέτει ὁ Σωκράτης, ἀρκούντως ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ θεὰ τοῦ Φιλήβου θέον νὰ μὴν ἐκλαμβάνηται ὡς ἡ αὐτὴ πρὸς τὸ ἀγαθόν. Ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἐδικός σου νοῦς, ὦ Σώκρατες, ἀπαντᾷ ὁ Φιλήβος, εἶναι τὸ ἀγαθόν, διότι καὶ αὐτὸς ἔχει τὰς αὐτὰς ἀτελείας αἷ καὶ ἡ ἡδονή. Ναί, ἀνταπαντᾷ ὁ Σωκράτης, ἴσως ὁ ἐδικός μου νοῦς εἶναι ἀτελής· ὅχι ὅμως καὶ ὁ ἀληθινὸς ὁ θεῖος νοῦς· διότι οὗτος καθὸ τέλος καὶ αὐτάρκης οὐδενὸς ἑτέρου προσδέεται πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἀκροτάτης μακαριότητος. Τὰ πρωτεῖα βεβαίως ἀνήκουσιν εἰς τὸν μικτὸν βίον καὶ ὅχι εἰς τὸν νοῦν, περὶ τούτου δὲν ἀμφισβητῶ· ἀλλὰ περὶ τῶν δευτερείων θέον νὰ σκεφθῶμεν τί θ' ἀποφασίσωμεν, ἂν ταῦτα ἀνήκωσιν εἰς τὸν νοῦν ἢ εἰς τὴν ἡδονήν. Ἐνδέχεται νὰ διίσχυρισθῶμεν ἑκάτεροι ἐγὼ μὲν ὅτι ὁ νοῦς, σὺ δὲ ὅτι ἡ ἡδονὴ εἶναι τὸ κύριον αἷτιον τῆς ἀγαθότητος τοῦ μικτοῦ βίου, καὶ οὕτως εἰ καὶ οὐδέτερον τούτων εἶναι τὸ ἀγαθόν, ἴσως ὅμως ἐν ἐξ αὐτῶν τῶν δύο δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς αἷτιον αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ. Ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦτο εἰμὶ ἑτοιμος ἔτι μᾶλλον νὰ ὑποστηρίξω ἀπέναντι τοῦ Φιλήβου ὅτι, οἷονδ' ἔποτε καὶ ἂν ἦ τὸ αἷτιον ὕπερ ἀποκαθιστᾷ τὸν μικτὸν τοῦτον βίον αἰρετὸν ἅμα δὲ καὶ ἀγαθόν, οὐχὶ ἡ ἡδονή, ἀλλ' ὁ νοῦς εἶναι πρὸς τοῦτο συγγενέστερος καὶ ὁμοιότερος. Καὶ ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω ὅτι ἡ ἡδονὴ δὲν δικαιούται νὰ ἔχῃ ἀπαιτήσεις οὔτε τῶν πρωτείων ἀλλ' οὐδὲ τῶν δευτερείων, μάλιστα δὲ πόρρω ἀπέχει καὶ αὐτῶν τῶν τριτείων, ἂν ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ ἐμὸς νοῦς ἦναι ὁπωσοῦν ἀξιόπιστος.

Περὶ τί δὲ κυρίως στρέφεται τὸ τμήμα τοῦτο; Τί τὸ οὐσιώδες αὐτοῦ ἐμπεριεχόμενον; Προσδιορισθέντων τῶν τριῶν χαρακτήρων τῆς τοῦ ἀγαθοῦ ἐννοίας, οὔτε ἡ ἡδονὴ οὔτε ἡ νόησις καθ' ἑαυτὰς φαίνονται σύμμετροι πρὸς ταύτην· διότι οὔτε ἡ ἡδονὴ ἄνευ ἐπιστήμης εἶναι αὐτάρκης, ἐφ' ὅσον ὁ αἰσθανόμενος μὲν ἡδονήν, ἀλλὰ μὴ συνειδώς αὐτήν, οὐδὲν τι διαφέρει τοῦ μὴ αἰσθανομένου· οὔτε πάλιν ἡ ἐπιστήμη ἄνευ ἡδονῆς, ἐφ' ὅσον ὁ μηδεμίαν καρπούμενος ἡδονήν ἐκ τῆς ἐπιστήμης, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φρονήσεως διάγει δίκην ψυχροῦ ἀδριάντος κενὸς παντὸς ἀνθρωπίνου αἰσθημάτων, παντὸς ἐνδιαφέρον-

τος, πάσης συγκινήσεως· ἀλλὰ μόνη ἡ μίξις καὶ σύγκρασις ἀμφοτέρων τούτων ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἐννοιαν.

Πρὶν δὲ ἢ ὁ Πλάτων εἰσαγάγῃ ἡμᾶς εἰς τὴν νέαν ταύτην θεωρίαν του, παριστᾷ τὸν Σωκράτη πρῶτα ναγγέλλοντα ἡμῖν ὅτι εἴτε κατ' ὄναρ εἴτε ἐγρηγορῶς ἤκουσέ ποτε παρὰ τινος θεοῦ τὸν χρησμὸν τοῦτον, ὅτι οὔτε ἡ ἡδονὴ οὔτε ἡ φρόνησις εἶναι τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ἄλλο τι τρίτον ἀμφοτέρων κάλλιον. Τί δὲ ὑπεμφαίνει ὑπὸ τὴν εἰκονικὴν ταύτην καὶ μεταφορικὴν ἔκφρασιν; ὅτι αὕτη ἡ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ κρίσις παρέστη αὐτῷ ὡς θεῖα τις ἔλλαμψις καὶ ἐπίπνοια ἔχουσα τι καινοφανὲς καὶ πρωτότυπον. Καὶ τῶντι πρῶτος ὁ Πλάτων διενόηθη ὅτι τὸ ἀγαθόν οὔτε εἰς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν τοῦ ἀληθοῦς γνῶσιν συνίσταται, ὡς ἐδίδασκεν ὁ Σωκράτης, οὔτε εἰς τὴν ἡδονήν κατὰ τὴν δοξασίαν τῶν πολλῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἀριστίππου, ἀλλ' εἴς τι διάμεσον ἐξ ἀμφοτέρων συγκεκριμένον. Πρῶτος αὐτὸς διείδεν ὅτι εἰς τὸν προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐπαρκεῖ μόνος οὔτε ὁ βίος τῆς ἡδονῆς οὔτε ὁ τῆς φρονήσεως, ἀλλ' ὅτι ἑκάτεροι χρῆζουσιν ἀμοιβαίως συμπληρώσεως πρὸς κατάρτισμὸν ἀληθοῦς εὐδαιμονίας καὶ μακαριότητος.

Ἀλλ' ἂν ὁμολογουμένως εἰς τὸν μικτὸν τοῦτον βίον ἔγκειται τὸ ἀγαθόν, ἂν εἰς αὐτὸν ἀπονεμητέον τὰ νικητήρια, τί ἔτι τὸ ἀμφισβητούμενον τί ἐναπολείπεται πρὸς συζήτησιν; νὰ διευκρινηθῇ ἐφεξῆς πότερος τῶν δύο συντελεστῶν τοῦ μικτοῦ τούτου βίου ἀξιοῦται τῶν δευτερείων, ποτέρα τῶν ψυχικῶν διαθέσεων ἡ ἡδονὴ ἢ ἡ φρόνησις ἀνταναντακᾷ διαφανέστερον τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δείκνυται πρὸς αὐτὸ συγγενεστέρα καὶ μᾶλλον προσεγγίζουσα; Ἀλλὰ πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος τούτου, ἀνάγκη προηγουμένως νὰ διερευνηθῶσιν αἱ καθόλου ἀρχαί, τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς παγκοσμίου ὑπάρξεως, νὰ διακιρεθῇ κατὰ τάξεις τὸ σύνολον τῶν πραγματικῶν καὶ ἐνδεχομένων ὄντων, ὅπως διὰ τῆς ἀντιπραθέσεως προσδιορισθῇ πρὸς τίνα τῶν τάξεων ἐκείνων ἀντιστοιχοῦσιν ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ φρόνησις, ὑπὸ τίνα τῶν ἀρχῶν ἐκείνων ὑπάγονται· ἐπομένως δὲ ἐντεῦθεν γίνεται καταφανὲς τίς ἡ ἀξία ἑκατέρας, τίνα σχετικὴν θέσιν ἐπέχουσιν εἰς τὴν βαθμολογικὴν τῶν ὄντων διακόσμησιν. Διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς πρὶν ἢ μεταβῇ εἰς τὸ προσεχὲς τμήμα, ἐνθα πραγματεύεται περὶ τῶν πρώτων ἀρχῶν τοῦ παντός, ποιεῖται νύξιν ἐν τέλει τοῦ παρόντος περὶ τῆς κυριωδεστέρας πασῶν τῶν ἄλλων, διαστέλλων ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ τὸν ἀληθινὸν ἅμα καὶ θεῖον (σελ. 22. Δ.—23 Α.), ὅστις εἶναι ἡ ἀκένωτος πηγὴ τῶν ἀγαθῶν καὶ συγκοινωνεῖ πρὸς τὸν ἀνθρώπινον.

ΤΜΗΜΑ Δ'.

(25. C. — 51. B'.)

Ἄς θέσωμεν μετὰ περισκέψεως, λέγει ὁ Σωκράτης, τὰς βάσεις τῆς νέας ταύτης ἐρεύνης ἀναλαμβάνοντες τινὰ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων. Ἐκ τῶν ὄντων, εἵπομεν, ὅτι τὰ μὲν ἀνάγονται εἰς τὸ ἄπειρον, τὰ δὲ εἰς τὸ πέρας· διότι τὰ καθ' ἕκαστα, περὶ ὧν ἐγένετο ἡμῖν λόγος κατετάχθησαν ἐν τῷ ἀπείρῳ· τὰ δὲ τούτοις ἀντικείμενα τὸ ἐν καὶ τὰ πολλὰ, τὰ γένη δηλ. καὶ τὰ εἶδη κατατακτέον ἐν τῷ πέρατι· ἐκτὸς δὲ τῶν δύο τούτων στοιχείων ἡ γενῶν ὑπάρχει καὶ τρίτον, ὅπερ προκύπτει ἐκ τῆς μίξεως τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ πέρατος. Εἰς ταῦτα δὲ τὰ τρία προσθετέον καὶ τέταρτον, τὴν αἰτίαν τῆς συμμίξεως τούτων πρὸς ἄλληλα. Ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ Πρωτάρχου μετ' ἀπορίας μήπως ἦναι ἀνάγκη νὰ προσληφθῇ καὶ πέμπτον γένος δυνάμενον νὰ παραγάγῃ τὸ ἀντίθετον τῆς συμμίξεως τὴν διάκρισιν, ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἶπεν ὁ Σωκράτης, νομίζω περιττὸν νὰ προσλάβωμεν καὶ πέμπτον, πλὴν ἂν ἀκολουθῶς ἡ ἀνάγκη τὸ καλέσῃ, θέλεις μοι δώσῃς τὴν ἄδειαν νὰ ἐπιδοθῶ εἰς ἐπιζήτησιν καὶ τούτου. Νῦν δὲ, ὦ Πρωταρχε, ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων γενῶν λαβόντες πρῶτον τὰ δύο, τὸ ἄπειρον καὶ τὸ πέρας, καὶ διεληθόντες ἑκτέρου τὰς διακλαδώσεις καὶ τὰς διαίρεσεις, ἃς ἀποπειραθῶμεν πάλιν ν' ἀναζώμεν ἑκάτερον εἰς μίαν κοινὴν ἰδέαν, ἥτις συνέχουσα τὰ πολλὰ παρέχει αὐτοῖς ἐνότητά.

Καὶ πρῶτον παρατηρητέον ὅτι ἄπειρον εἶναι ἐκεῖνο ὅπερ διηνεκῇ ἐπιδεχόμενον αὐξήσιν καὶ μείωσιν οὐδέποτε λαμβάνει πέρας ἢ τέρμα, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ κατέπαυεν ἡ ἀδιαλείπτως ἐκείνη τῶν βαθμῶν αὐξομείωσις. Οὐδὲν δὲ ἕτερον παριστᾷ τὴν τοῦ ἀπείρου ἔννοιαν ἢ τὸ συγκριτικὸν ἐπίθετον, π. χ. τὸ θερμότερον καὶ τὸ ψυχρότερον, τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, τὸ σφοδρότερον καὶ τὸ ἡσυχαιότερον σημαίνουσι τὸ ἀδιαλείπτως αὐξόμενον ἢ μειούμενον κατὰ τὴν ἔντασιν καὶ τὴν ἑκτασιν. Διότι ὅπου ἂν ταῦτα τιθῶνται ἐπομένως δὲ τὸ ἄπειρον, ἐνταῦθα ἀνγκαιῶς αἱρεται τὸ ὠρισμένον πρὸς καὶ τὸ μέτρον, ἢ τὸ ἀνάπαλιν. Ὅσα λοιπὸν φαίνονται ἡμῖν ὅτι γίνονται μᾶλλον καὶ ἥττον καὶ ὅτι δέχονται τὸ σφόδρα καὶ ἡρέμα καὶ τὸ λίαν καὶ ἄλλας τοιαύτας ποιότητας, δέον πάντα ταῦτα νὰ συναγαγῶμεν ὡς εἰς ἓν εἰς τὸ τοῦ ἀπείρου γένος κατὰ τὸν ἀρτίως δοθέντα κανόνα, ὅτι πρέπει τὸ κατὰ δύναμιν συνενοῦντες ὅσα εἶναι διεσπασμένα καὶ διηρημένα εἰς διαφόρους κλάδους, νὰ ἐγγυχράττωμεν ἐπ' αὐτῶν τὴν σφραγίδα τῆς ἐνότητος. Τὰ δὲ μὴ δεχόμενα τὰς ποιότητας ταύτας ἀλλὰ τὰς ἀντιθέτους, τούτων πρῶτον μὲν τὸ ἴσον καὶ τὴν ἰσότητά, δεύ-

τερον δὲ τὸ διπλάσιον, καὶ ὠρισμένον ἀριθμὸν ἢ μέτρον σχετικῶς πρὸς ἄλλον τινὰ ἀριθμὸν ἢ μέτρον, ταῦτα πάντα ὑπακτέον ὑπὸ τὸ γένος τοῦ πέρατος, ὅπερ ὡς ἐνόησε ἐκφραζόμενον ὀρίζεται πᾶν εἴτι παύει τὴν πρὸς ἄλληλα ἔχθραν τῶν ἐναντίων, καὶ ἀπεργάζεται αὐτὰ σύμμετρα καὶ σύμφωνα εἰσάγον ἐν αὐτοῖς πρὸς ὠρισμένον. Ἐκ τῆς συμμίξεως ἀμφοτέρων τούτων τῶν γενῶν, τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ πέρατος, προκύπτει τὸ τρίτον, τὸ περιέχον πάντα τὰ ἐν τῇ φύσει οὐχ ἥττον ἢ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ὁρθῶς καὶ ἐναρμονίως γινόμενα. Ἐντεῦθεν γίνεται ἡ ὑγεία (1), ἐντεῦθεν ἡ μουσικὴ, ἐντεῦθεν τὸ εὐκραὲς τῶν ἀνέμων καὶ ἡ κανονικότης τῶν ἐτησίων ὥρων, ἐντεῦθεν τὸ κάλλος καὶ ἡ ἰσχὺς οὐ μόνον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς, ἐφ' ὅσον διὰ τῆς μίξεως ταύτης ἡ τῶν ἡδονῶν ἀκράτεια περιστέλλεται ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως. Ἔστω λοιπὸν ὡς κοινὸν χαρακτηριστικόν, ὡς ἐνόησε τοῦ τρίτου τούτου γένους, ὅτι περιέχει πᾶν τὸ γινόμενον ἐκ τῆς μίξεως τῶν δύο ἄλλων, ἢ τὴν γεγενημένην οὐσίαν ἥτις προκύπτει ἐκ τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἀναλογίας ἢ τὸ πέρας ἐνετύπωσεν ἐπὶ τοῦ ἀπείρου. Τέλος δὲ εἰς τὰ τρία ταῦτα γένη προσθετέον καὶ τέταρτον, τὸ τῆς αἰτίας, διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνωνται διὰ τινὰ αἰτίαν καλουμένην ποιητικὴν ἢ δημιουργικὴν, ἥτις φύσει προηγείται τοῦ γινομένου ἢ τοῦ ἀποτελέσματος.

Τεθείσων οὖν τῶν τεσσάρων τούτων παγκοσμίῳ ἀρχῶν, τοῦ ἀπείρου, τοῦ πέρατος, τῆς μικτῆς καὶ γεγενημένης οὐσίας καὶ τῆς αἰτίας τῆς μίξεως καὶ τῆς γενέσεως, ἃς ἐφαρμόσωμεν ταύτας, λέγει ὁ Σωκράτης, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐκκρεμοῦς ζητήματος, πότερον ἡ ἡδονὴ ἢ ἡ φρόνησις δικαιουται μᾶλλον νὰ ἔχῃ τὰ δευτερεῖα. Καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς φρονήσεως μικτὸς βίος εἰς ὃν ἤδη ἀπενεμήθησαν τὰ πρωτεῖα, εἶναι φανερόν ὅτι ἀπαρτίζει μέρος τοῦ τρίτου γένους, διότι τοῦτο δὲν προκύπτει ἐκ τῆς μίξεως δύο τινῶν ὠρισμένων πραγμάτων, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἀπείρων ἀπάντων δεδεμένων ὑπὸ τοῦ πέρατος, ὅθεν εἰκότως ὁ νικηφόρος ἐκεῖνος βίος ἀποτελεῖ μέρος τούτου τοῦ γένους. Ὁ δὲ ἄμικτος βίος τῆς ἡδονῆς κατατακτέος εἰς τὸ τοῦ ἀπείρου γένος, διότι ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ λύπη ἐπιδεχόμεναι τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐλλείπουσι μέτρου καὶ πέρατος.

Τέλος δὲ ζητεῖται εἰς τίνα τῶν προμνημονευθεισῶν ὄντολογικῶν ἀρχῶν δέον νὰ τεθῇ ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἐπιστήμη καὶ ὁ νοῦς. Εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου ὁ Σωκράτης διὰ μακροτέρων σκεπτόμενος ἀντιπαραβάλλει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πρὸς τὴν τοῦ σύμπαντος.

(1) Παρ. Συμποσ. σελ. 186 Δ.

Τὸ σύμπαν, λέγει, ἢ ἡ μικτὴ καὶ γεγεννημένη οὐσία σύγκειται ἐκ τεσσάρων στοιχείων. Τὸ πῦρ, τὸ ὕδωρ, ὁ ἀὴρ καὶ ἡ γῆ συναποτελοῦντα τὴν φύσιν τῶν ζώϊκων ὄντων, ἐνυπάρχουσι καὶ εἰς τὴν τοῦ παντός σύστασιν. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι καὶ αὐτὸς μικρὸς κόσμος, περιέχων μὲν τὰ αὐτὰ πρὸς τὸν μακρὸν κόσμον ἢ τὸ πᾶν στοιχεῖα, ἀλλὰ κατὰ βαθμὴν μικρὴν καὶ περιορισμένον, ἐξ ἐκείνου ἀρπύζων τὴν ἰσχύον καὶ τὴν τροφήν του. Ἐὰν δὲ τὸ ἐν ἡμῖν ἄθροισμα τῶν στοιχείων τούτων ἐπονομάζεται σῶμα, τὸ αὐτὸ θέον νὰ παρὰδεχθῶμεν καὶ περὶ τοῦ λεγομένου κόσμου, διότι διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶναι καὶ αὐτὸς σῶμα σύνθετον ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων. Ἀλλὰ τὸ πρὸ ἡμῖν σῶμα ἔχει ψυχὴν, ἥτοι ἀρχὴν τινὰ συντηρητικὴν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἁρμονίας τοῦ ὁργανισμοῦ του. Πλὴν πόθεν ἤρυσθη αὕτη; Ἐὰν τὰ ἐν τῷ ἡμετέρῳ σώματι τέσσαρα στοιχεῖα τρέφονται καὶ ζωογονῶνται ὑπὸ τῶν τοῦ παντός, αἰτινὰ εἰσι πολλῶ καλλίονα, διαπρεπέστερα καὶ καθαρώτερα, ἐξ ἀναλογίας εἰκάζεται ὅτι καὶ ἡ ἡμετέρα ψυχὴ καὶ νοῦς ὅστις διευθύνει τὸ σῶμα, εἶναι ἀπόρροια καὶ ἀπόσπασμα τῆς ψυχῆς ἐκείνης καὶ τοῦ νοῦ τοῦ βασιλεύοντος ἐπὶ τοῦ παντός, οὗτινος ἡ θαυμαστὴ ἁρμονία καὶ τάξις ἀναγκαίως προϋποθέτει πρωτίστην τινὰ αἰτίαν, κοσμοῦσαν καὶ συντάττουσαν τὰ πάντα μετὰ σοφίας καὶ μέτρου. Ὅθεν ἐν μὲν τῇ φύσει τοῦ Διὸς διὰ τὴν δύναμιν τῆς αἰτίας ἐνυπάρχει βασιλικὴ μὲν ψυχὴ, βασιλικὸς δὲ νοῦς, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἄλλαι περικαλλεῖς ιδιότητες, ὅπως δὴ ποτε καὶ ἂν εὐχρεστήται ἕκαστος αὐτῶν νὰ τὰς ὀνομάζῃ.

Περαιῶν δὲ τὰς σκέψεις του ταύτας ὁ Σωκράτης, μὴ νομίσης, λέγει, ὦ Πρώταρχε, ὅτι εἰς μάτην καὶ ἀσκόπως διήλθομεν τὰ νῦν εἰρημένα, διότι πρῶτον μὲν ἐπιβεβαιουσι τὴν δοξασίαν τῶν παλαιῶν ἐκείνων σοφῶν ἀνδρῶν τῶν ἀποφνημαζέων ὅτι αἰεὶ ὁ νοῦς ἄρχει τοῦ παντός· ἔπειτα δὲ παρέχουσι τὴν λύσιν εἰς τὸ ὑπ' ἐμοῦ προτεθὲν ζήτημα, ὅτι ὁ νοῦς εἶναι συγγενὴς τοῦ τῶν πάντων αἰτίου, ὅπερ ἐστὶν ἐν ἐκ τῶν πολλάκις μνημονευθέντων τεσσάρων γενῶν. Δηλώσαντες λοιπὸν ἤδη εἰς τίνα γένη ἀνήκουσιν ὁ νοῦς καὶ ἡ ἡδονὴ αἱ διακρατήσωμεν ἐν τῇ μνήμῃ περὶ ἀμφοτέρων, ὅτι ὁ μὲν νοῦς εἶναι συγγενὴς τῆς αἰτίας καὶ τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν γένους, ἡ δὲ ἡδονὴ εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἄπειρος καὶ τοῦ γένους ἐκείνου τοῦ ἀενάως μεταβαλλομένου καὶ τοῦ μὴ ἔχοντος μηδὲ ἐξόντος ποτὲ ἐν ἑαυτῷ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ μήτε ἀρχὴν μήτε μέσον μήτε τέλος.

Τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ παρόντος διαλόγου ὑπερβάλλει τὰ λοιπὰ κατὰ τὸ ὕψος καὶ τὴν σπουδαιότητά· διότι ἐν αὐτῷ ἐμπερικλείονται αἱ κάλυκες τῆς δεινότερας Πλατωνικῆς φιλοσοφίας, διότι ἐν αὐτῷ

προεισχωρικῶς σκιαγραφοῦνται αἱ ἐν τῷ Περμενίδῃ καὶ τῷ Τιμαίῳ κατὰ πλάτος ἀναπτυχθησόμεναι θεωρίαι περὶ τοῦ ὄντος καὶ τῆς φύσεως.

Ἡ ἡδονὴ, ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ μίξις ἀμφοτέρων τούτων εἶναι τῆς ψυχῆς διαθέσεις, εἶναι ἠθικοψυχολογικὰ γεγονότα· ἀλλ' ὁ Πλάτων μὴ ἐπαρκούμενος νὰ ἐξετάσῃ ταῦτα ὑπὸ ἐμπειρικὴν ἔποψιν ἐπιχειρεῖ νὰ παράσῃ αὐτοῖς μεταφυσικὴν καὶ ὄντολογικὴν ὑπόστασιν, καὶ πρὸς ἀνέυρεσιν τῆς ἐπιλύσεως τοῦ προτεθέντος ζητήματος, ἂν ἡ ἡδονὴ προέχῃ τῆς ἐπιστήμης ἢ τὸ ἀνάπαλιν, διατρέχει τὴν καθολικὴν φύσιν τοῦ παντός ἰχνηλατῶν τὰς πρώτας αὐτοῦ ἀρχὰς καὶ τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖά του. Τὴν περὶ τούτων δὲ θεωρίαν ὁ Πλάτων παρὰ λαβὼν παρὰ τῶν Πυθαγορείων ἰδίᾳ δὲ παρὰ τοῦ Φιλολάου, ἐτροπολόγησεν, ἐπανάρθωσε καὶ ἐτελειοποίησε· διότι ἐνῷ οἱ Πυθαγόρειοι ἄπειρον ἔλεγον τὸ μὴ δυνάμενον νὰ προσδιορισθῇ δι' ἀριθμῶν, ὁ Πλάτων ὥρισεν αὐτὸ ὡς τὸ διτνεκὸς κινούμενον καὶ μεταβαλλόμενον, ὡς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείτου δογματισθεῖσαν ἀένον γενέσιν καὶ φθοράν τῶν ὄντων, καὶ ἐνῷ ἐκεῖνοι τὴν τοῦ πέρατος ἔννοιαν ἔθετον εἰς μόνους τοὺς ἀριθμοὺς, ὁ Πλάτων ἀπεκάλεσε πέρας πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ γένη καταληπτὸν ὑπὸ τῆς διανοίας ἀναγόμενον εἰς τὴν τοῦ ἐνός καὶ τῶν πολλῶν, τοῦ γένους καὶ τῶν εἰδῶν ἔννοιαν. Ἐκ τούτων δὲ τῶν δύο ἀντιθέτων στοιχείων, τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ πέρατος, συνέστησε τὸ *συμμεμιγμένον* ἢ τὴν *γεγεννημένην οὐσίαν*, διὰ ταύτης ἔννοιᾶν οὐχὶ τὴν αἰδιον ἐκείνην οὐσίαν ἥτις ἀνήκει εἰς μόνας τὰς ιδέας, ἀλλὰ τὴν ῥοώδη καὶ μεταβλητὴν φύσιν τῶν καθ' ἕκαστα, ἥτις καὶ περ διτνεκῶς γινομένη καὶ ἀπολλυμένη, διατηρεῖ ὁμως ἐν ἑαυτῇ καὶ τι οὐσιώδες καὶ μόνιμον. Τοῦτο δὲ τὸ *συμμεμιγμένον* ὀφείλεται εἰς τοὺς Πυθαγορείους, οἵτινες τὴν σύγκρασιν τῶν ἐναντίων ἀπεκάλουν ἁρμονίαν ἢ συμμετρίαν. Τέλος δὲ ἡ ὑπερτάτη ἀρχὴ τῶν ὄντων, ἡ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος χαρακτηριζομένη ὡς αἰτία δημιουργικὴ ἢ ποιητικὴ, διαφέρει τοῦ ἀρχικοῦ ἐκείνου ἐνός τῶν Πυθαγορείων, ὅπερ ἐθεώρουν οὐχὶ ὡς τὴν τῶν ὄντων ποιητικὴν δύναμιν, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ῥίζαν ἀπάντων τῶν ἀριθμῶν. Ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ τὰς τέσσαρας ταύτας ἀρχὰς, ὡς οἱ Πυθαγόρειοι περιέστελλον εἰς τὴν τοῦ φυσικοῦ κόσμου γένεσιν, ὁ Πλάτων καθολικεύων τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἐφήρμοσε πρὸς ἐξήγησιν οὐ μόνον τῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου. Ὅθεν τὴν μὲν ἡδονὴν ἀνάγει εἰς τὸ τοῦ ἀπείρου γένος, τὰ δὲ ἀποκυήματα τοῦ νῦν ἢ τὰ διάφορα εἶδη τῆς ἐπιστήμης, περὶ ὧν κατωτέρω διεξοδικῶς πραγματεύεται, ἀνάγει εἰς τὸ τοῦ πέρατος, τὸν δὲ ἐκ τούτων σεγκεραστὸν βίον εἰς τὸ τοῦ μικτοῦ, ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, ὅστις τὴν ἡ-

δονήν τὴν φύσει ἄπειρον ὑποβάλλει ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ μέτρου καὶ τοῦ πέρατος, παρεμφαίνει συγγενῇ καὶ πκραπλήσιον πρὸς τὴν ἀπόλυτον ἐκείνην αἰτίαν. Ταύτης δὲ τῆς ἀπολύτου δημιουργικῆς αἰτίας ἡ φύσις ἀποκαλυπτομένη διὰ τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεῦνης, δείκνυται οὕσα διάφορος μορφή τῆς ιδέας τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ καὶ τοῦ θείου νοῦ, ὅστις τὸν κόσμον πανσόφως οἰκονομεῖ καὶ διέπει, ὅστις πανταχοῦ τὸ ἄπειρον συνέχει καὶ δεσμεύει διὰ τοῦ πέρατος, τὴν ποικιλίαν διὰ τῆς ἐνότητος, ὅστις τὰ πάντα κανονίζει δι' ἀναλλοιώτων καὶ ἀμετατρέπτων νόμων, ὅστις τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καλλονὴν ἐκφέρει εἰς τὰ δημιουργήματά του, ἣν θαυμάζομεν καθορῶντες τὴν ἀπειρίαν τῶν ὄντων συγκειρωμένην διὰ τῆς ἀναλογίας καὶ τοῦ μέτρου. Τοῦ θείου δὲ τούτου νοῦ μόριον ὢν καὶ ἀπόσπασμα ὁ ἀνθρώπινος, κέκτηται τὴν δύναμιν τοῦ διευθύνειν καὶ ριθμίζειν τὰ τοῦ θεωρητικοῦ καὶ πρακτικοῦ βίου, ἐπομένως δὲ εἶναι κατ'εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τῆς ἀπολύτου αἰτίας. Ἄλλως δὲ καθάπερ συνήθως ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς διαλόγοις μεσάζουσα ἡ συζήτησις προχωρεῖ οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸ κατακόρυφον σημεῖον στρεφομένη περὶ τὴν λύσιν τῶν ὑψηλοτέρων θεωρητικῶν προβλημάτων, ἐκ τούτων δὲ πάλιν ἡρέμα καὶ βαθμηδὸν κατέρχεται εἰς ὑποδεέστερα καὶ πρακτικώτερα, οὕτω καὶ τὸ τέταρτον τοῦτο τμήμα εἶναι τὸ κέντρον, ἐφ' οὗ ἐπεριδόμενοι δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ προσεικάσωμεν ποῖ τείνει τὸ σύνολον τοῦ διαλόγου· διότι διδασκόμενοι ὅτι ὁ ἀνθρώπινος βίος κυβερνᾶται ὑπὸ τῶν αὐτῶν νόμων, ὑφ' ὧν καὶ τὸ σύμπαν, καὶ ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εἶναι τοῦ θείου ἀπόρροια, οὐχὶ μόνον ποδηγετούμεθα εἰς ἀνίχνευσιν τοῦ ὑπερτάτου ἀγαθοῦ, ἐξ οὗ ἐκπορεύονται πάντα τᾶλλα, ἀλλὰ καὶ κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς ἀστασίας καὶ φθορᾶς τῶν γήινων πραγμάτων προσβιβάζομεθα εἰς τὴν θεωρίαν τῆς αἰδίου μακρυότητος· ἅμα δὲ γίνεται καταφανὲς ἡμῖν ὅποση ἡ μεταξὺ τοῦ νοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς διάστασις. Ὅθεν ὁ σοφὸς ποδηγέτης συναρπάσας ἡμᾶς εἰς τὰς αἰθερίους ἐκείνας σφαίρας, ἐν αἷς θεώμεθα τὰς πηγὰς καὶ τὰς αἰτίας τῶν ὄντων, μᾶς ἐπανάγει ἤδη εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου· ἐπασχολήσας ἡμᾶς διὰ τῆς μεταφυσικῆς καὶ τῆς ὀντολογίας, τρέπει αὐτοὺς τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ψυχολογίας.

Ὅπως οὖν καταδειχθῇ πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ὁρους ἐν τῷ θνητῷ ταύτῳ βίῳ δεόν νὰ συγκερασθῇ τὸ ἄπειρον μετὰ τοῦ πέρατος, ἡ ἡδονὴ μετὰ τῆς ἐπιστήμης πρὸς κατάρτισμόν τοῦ μικτοῦ ἐκείνου, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ ὄντως ἀγαθόν, ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ ἐπομένῳ τμήματι πρῶτον ἐξετάζει τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡδονῆς, κατόπιν διακρίνει τὰς ψευδεῖς ἀπὸ τὰς ἀληθεῖς, τὰς ἀκα-

θάρτους ἀπὸ τὰς καθάρους, τὰς πονηρὰς ἀπὸ τὰς χρηστὰς, τὰς σφοδρὰς ἀπὸ τὰς μετρίας, ὧν αἱ μὲν ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ τῆς φρονήσεως ἀρχόμεναι, λαμβάνουσι μέτρον καὶ πέρας, αἱ δὲ ἄκραταις οὖσαι καὶ ἄλογοι ἀποπλανῶνται εἰς τὸ ἄπειρον. Μετὰ δὲ τὴν τῆς ἡδονῆς ἐξέτασιν μεταβαίνων εἰς τὴν τῆς ἐπιστήμης ἀπαριθμεῖ τὰ διάφορα αὐτῆς εἶδη καὶ ἐκτιμᾷ ἕκαστον κατὰ τὴν ἀξίαν του, ὧν τὰ κυριώτερα εἰσι δύο, τὸ μὲν περιλαμβάνον τὰ περὶ τὰς βιωτικὰς ἀνάγκας καὶ τὴν πράξιν, τὸ δὲ τὰ περὶ τὴν παιδείαν καὶ τὴν διανοητικὴν καλλιέργειαν. Ὅθεν διὰ τῆς ἀκριβοῦς ἐρεῦνης τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης, διὰ τῆς προπαρασκευαστικῆς ταύτης τοῦ ὕλικου κατεργασίας, ὁ Πλάτων προσφέρει ἔτοιμα κατὰ τε τὸ ποιὸν καὶ ποσὸν τὰ πρῶς σύνθεσιν καὶ συναρμογὴν τοῦ μικτοῦ βίου ἡ τοῦ παρ' ἡμῖν ἀγαθοῦ συντελοῦντα στοιχεία.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΑΚΗ.

(Συνέχ. καὶ τέλ. Ἰδε φυλλ. 478.)

Ἐπιτάφιος Γεωργίου ἄρχοντος Σπαθάρη, τοῦ ἐπονομαζομένου Σταυράκογλου, τοῦ τυραννικῶς κρεμασθέντος κατὰ τὸ αὔξέ ἔτος τὸ Σωτήριον.

«Πίκρανον κλαυθμὸν, ἢ θέρμανον κοπετόν.»
Σοφ. Σιρ. κοφ. λή. ἐδ. 17.

§ 1. Λοιπὸν ὕστερον ἀπὸ ὁλόκληρον ἐνιαύσιον γύρον τοῦ μεγάλου φωστήρος, τοῦ ἡλίου, ὕστερον ἀπὸ τὴν χρονικὴν φθορὰν τοῦ εὐγενεστάτου σώματος τοῦ κυροῦ Γεωργίου, τοῦ ἄρχοντος ποτὲ καὶ μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐνδόξου σπαθάρη τῆς τῶν Οὐγγροβλάχων ἡγεμονίας, ἀφοῦ ὁμοῦ μὲ τὸν τάφον ἐτάφησαν τόσα καὶ τόσα ἄξια προτερήματά του, μέλλω σήμερον ἐγὼ νὰ ἀνασκάψω μὲ τὸν λόγον τὰς κεχωσμένας ἀρετὰς του, καὶ νὰ ἀναξήσω τὰ ἔλκη τῶν τετρωμένων ψυχῶν σας; Λοιπὸν μὲ λόγον αὐτοσχέδιον πρέπει νὰ ἀνατυπώσω εἰς τὴν ζωνηρὰν φαντασίαν σας τὸν ἄρχοντα τὸν θαυμαστὸν, τὸν ἐξάκουστον καὶ ὑπέρπλουτον, τὸν μέγαν; Ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἐκολάκευαν τῶν ἐθνῶν οἱ πρόκριτοι; ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἐπροσκυνοῦσαν τοῦ γένους οἱ ἔγκριτοι; ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἔτρεμαν οἱ κακοὶ, ἐπιθυμοῦσαν οἱ καλοὶ, ἐλάτρευαν οἱ δοῦλοι, ἐδιψοῦσαν οἱ εὐεργετημένοι, ἐσέβοντο οἱ σοφοί, οἱ ξένοι ἀγαποῦσαν, οἱ γνωστοὶ ἐθαύμαζαν, οἱ συγγενεῖς ἐχαίροντο, οἱ φίλοι ἐκαυχῶντο, οἱ ἐχθροὶ οἱ ἴδιοι ἐμακάριζαν; Λοι-